

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЮ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF ATTRACTING FOREIGN DIRECT INVESTMENT

У статті досліджено сучасний стан та перспективи розвитку залучення прямих іноземних інвестицій. Автором визначено, що найбільше інвестицій зосереджується у промисловості, фінансовій діяльності, операціях, а прямі інвестиції розподіляються вкрай нерівномірно між регіонами. Доведено, що таке спрямування прямих іноземних інвестицій та інвестицій в основний капітал у регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку.

Обґрунтовано, що інвестування в об'єкти господарювання країни є одним із найефективніших способів розвитку, економічної, соціальної, екологічної та інших сфер. Визначено, що ключовими проблемами у залученні іноземних інвестицій на сьогодні є: політична нестабільність, законодавство, високий рівень інфляції, нерозвинена інфраструктура, недосконала система оподаткування, недостатнє інформаційне забезпечення, страхування ризиків інвесторів.

Автором виявлено тенденції та досліджено перспективи розвитку залучення прямих іноземних інвестицій, що дає змогу продемонструвати динаміку інвестицій, яка вважається індикатором зміни рівня довіри та рейтингу країни в цілому.

Ключові слова:прямі іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, іноземний інвестор, інвестиційна привабливість.

В статье исследовано современное состояние и перспективы развития привлечения прямых иностранных инвестиций. Автором определено, что больше всего инвестиций сосредоточивается в промышленности, финансовой деятельности, операциях, а прямые инвестиции распределяются крайне неравномерно между регионами. Доказано, что такое направление прямых иностранных инвестиций и инвестиций в основной капитал в региональном разрезе не способствует равномерному социально-экономическому развитию регионов и усиливает дальнейшее увеличение разрыва в их развитии.

Обосновано, что инвестирование в объекты хозяйствования страны является одним из самых эффективных способов развития, экономической, социальной, экологической и других сферах. Определено, что ключевыми проблемами в привлечении иностранных инвестиций на сегодня являются: политическая нестабильность, законодательство, высокий уровень инфляции, неразвитая инфраструктура, несовершенная система налогообложения, недостаточное информационное обеспечение, страхование рисков инвесторов.

Автором выявлены тенденции и исследованы перспективы развития привлечения прямых иностранных инвестиций, что позволяет продемонстрировать динамику инвестиций, которая считается индикатором изменения уровня доверия и рейтинга в целом.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, инвестиционный климат, иностранный инвестор, инвестиционная привлекательность.

The current state and prospects of attracting foreign direct investment are investigated in the paper. The author determined that most investment is concentrated in industry, finance, operations, and direct investments are distributed very unevenly across regions. It is proved that a direction of foreign direct investment and investment in fixed assets in the regional context is not conducive to equitable social and economic development of regions and strengthens further increase the gap in their development.

Proved that investing in facilities management of the country is one of the most effective ways of development, economic, social, environmental and other fields. Determined that the key problems in attracting foreign investment to date are: political instability, legislation, high inflation, poor infrastructure, poor taxation system, insufficient information provision, risk insurance investors.

The author examined tendencies and prospects of attracting foreign direct investment, which gives an opportunity to demonstrate the dynamics of investment, which is considered an indicator of changes in the level of trust and the rating of the country.

Keywords: foreign direct investment, investment climate, foreign investors, investment attractiveness.

Вступ. Актуальність запропонованої теми в тому, що іноземне інвестування набуває вагомого значення для економічного розвитку, сприяє заходам макроекономічної політики стабілізації. Досвід розвинених країн свідчить, що без залучення іноземних інвестицій, не маючи доступу до сучасних технологій, під час постійного посилення впливу процесів глобалізації країнам важко вийти на достатньо високий економічний рівень розвитку. Залучення інвестиційних ресурсів – одна з найголовніших умов успішного розвитку економіки країни. Тільки завдяки інтенсивним інвестиційним потокам можна підвищити ефективність функціонування української економіки.

Дане питання досліджували такі вчені, як Л. Сисоєва, Н. Близнюк, О. Чемерис, Т. Майорова, А. Бутенко, О. Павлова, І. Максимов, І. Сазонець, А. Федорова, В. Худавердієва, О. Варяниченко, В. Грідасов, М. Жук, С. Кривченко, І. Павленко та інші. У працях цих учених розкрито сутність інвестицій, чинники формування сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій, висловлено різні думки щодо проблем залучення іноземних інвестицій та напрямів покращання інвестиційної привабливості.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз та визначення проблем і перспектив розвитку прямого іноземного інвестування в економіку України.

Методологія. Для вирішення поставлених у дослідженні завдань були використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Зокрема, такі методи як: діалектичний, комплексного системного підходу, індукції і дедукції, абстракції, аналізу і синтезу; методи економіко-статистичного аналізу, порівняння, економіко-математичного моделювання.

Результати дослідження. У 2015 році було вкладено 42 851,3 млн дол. США прямих інвестицій. Протягом аналізованих років обсяг прямих іноземних інвестицій збільшується. Спостерігаємо, що обсяг прямих

іноземних інвестицій збільшується до 2014 р. включно. А на період 2015 р. обсяг прямих інвестицій впав, що зумовлено системною кризо національного господарства нашої держави.

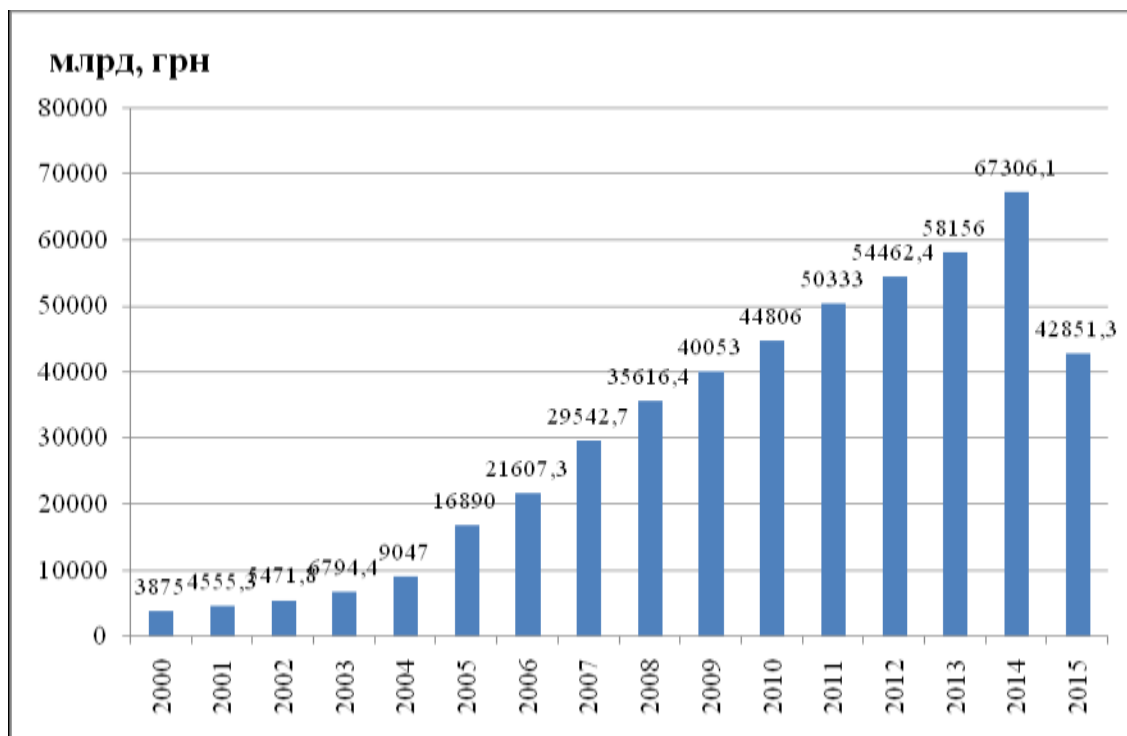

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну (млн дол. США)
Побудовано автором на основі даних [8]

Основною країною-інвестором є Кіпр, обсяги інвестування якого на 2015 рік становили 11477,9 млн.дол.США . Другою країною, яка є інвестором – це Голландія, обсяг інвестицій якої становить 5610,7 млн.дол.США. Третьою країною-інвестором являється Німеччина з обсягом 5414,3 млн.дол.США, але в останні роки вона зменшила свої обсяги інвестування, оскільки ще у 2012 році вона займала друге місце в рейтингу українських країн-інвесторів.

Беручи до уваги розміщення капіталів за галузями, то можна сказати, що найбільше інвестицій зосереджується у промисловості, фінансовій діяльності, операціях. Які пов'язані з нерухомим майном, орендою, інжинірингом. Щодо збільшення обсягів залучення прямих інвестицій для, то слід сказати, в основному забезпечили такі її підгалузі, як виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових та виробництво та розподілення електроенергії газу та води.

Прямі інвестиції розподіляються вкрай нерівномірно між регіонами. До інвестиційно привабливих регіонів України слід віднести такі: Дніпропетровська, Харківська, Київська, Львівська, Одеська, Запорізька та м.Київ – до них здійснюється найбільше надходження прямих іноземних інвестицій, оскільки вони являються найбільш економічно розвинутими і найбільш привабливі для іноземних інвесторів. Таке спрямування прямих

іноземних інвестицій та інвестицій в основний капітал у регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку.

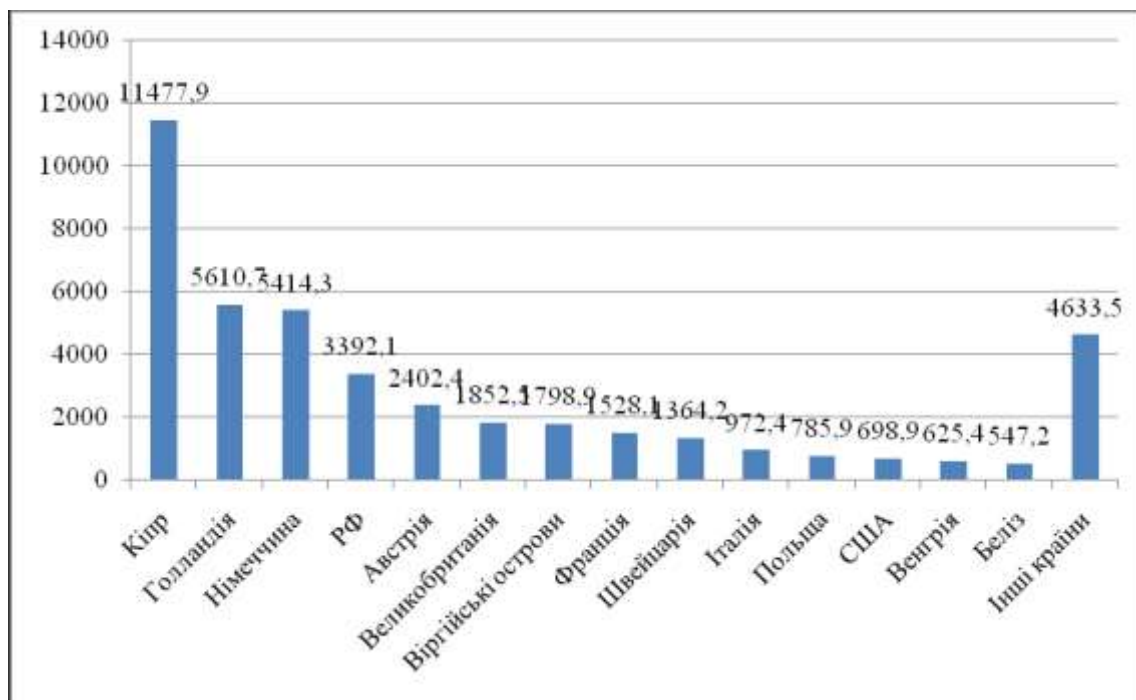

Рис. 2. Структуру прямих іноземних інвестицій в Україні
Побудовано автором на основі даних [8]

Роль іноземних інвестиційних потоків відіграє значну роль розвитку держави. Рівень інвестиційної привабливості держави визначає кількість зацікавлених іноземних інвесторів. Інвестування в об'єкти господарювання країни є одним із найефективніших способів розвитку, економічної, соціальної, екологічної та інших сфер. Сучасний стан економіки України переживає складні часи, в наслідок чого виникає актуальність питання щодо інвестиційної привабливості держави [3].

Для того, щоб визначити рівень інвестиційної привабливості привабливості країни використовують індекс інноваційної привабливості, що оцінюється Європейською Бізнес Асоціацією і ґрунтується на регулярному моніторингу бізнес-клімату першими особами компаній-членів Асоціації.

Рівень інвестиційної привабливості України значно знизився в III кварталі 2011 р. Різка та суттєва зміна індексу на спричинена постійним тиском з боку державних структур, зростаючим рівнем корупції, проблемами з оподаткуванням. Починаючи з IV кварталу 2011 р. значення індексу не зазнавало значних коливань, залишаючись негативним – 2,56-2,12. Рекордне значення низького рівня інвестиційної привабливості простежується у IV кварталі 2013 р. – 1,81, спричинене політичними подіями революційного характеру, відставкою діючого президента, складною та нестабільною військово-політичною ситуацією в Україні. Починаючи з 2014 р., спостерігається позитивна тенденція індексу до зростання, що свідчить про

відносну стабілізацію ситуації в країні та зростання довіри з боку іноземних інвесторів. За 2015 р. Україна отримує оцінку 2,56.

Одним з найскладніших питань для України є питання залучення іноземного капіталу. Вирішити дане питання при умові дефіциту власних фінансових ресурсів неможливо без залучення іноземних інвестицій. Вивченню інвестування завжди приділялася особлива увага. На сьогоднішній день ситуація в нашій державі, могла б мати і кращі показники. Але є ряд причин, які перешкоджають потокам іноземних інвестицій. Серед головних проблем залучення іноземного капіталу в економіку можна виділити такі [1]:

- нестабільне законодавство і корупція, які сприяють формуванню несприятливого інвестиційного клімату. Інвестора не дуже зацікавить та країна, де політична ситуація змінюється, майже кожен день. Невідомо яку політику запровадить нова влада, а нестійка економіка України відповідно не завжди може запропонувати такі швидкі і високі прибутки, щоб ризикувати капіталом; корупція підриває економічні основи держави, блокує надходження іноземних інвестицій, внаслідок чого інвестори хвилюються за свої вкладення;
- високий податковий тиск на капітал підприємств;
- відсутня дієва система страхування іноземних інвестицій; – невисокий рівень національного інвестиційного менеджменту (держави має сформувати визначений комплекс керування інвестиціями);
- низький розвиток вітчизняної інвестиційної інфраструктури, низька ефективність функціонування національного фондового ринку та ін..

В Україні законодавча база має такі основні недоліки [5]:

- нестабільність та ненадійність;
- відсутність комплексності та суперечності в самих законодавчих актах.

Нестабільність не дає змоги дати прогноз щодо виробничо-господарської та фінансової діяльності. Створення стабільної нормативної бази та забезпечити нею іноземного інвестора являється головним для нього. У Законі України “Про режим іноземного інвестування” відсутні будь-які конкретні положення щодо найважливіших об’єктів регулювання, пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери й територій, що не дає змоги вирішити проблеми пільгового режиму інвестування. Порядок трансферту прибутків, доходів та інших коштів, які одержані внаслідок здійснення іноземних інвестицій, визначається тільки Національним банком України, а відповідного законодавчого акта, що прийнятий Верховною Радою України, не існує що являється одним з недоліком.

Потрібно шляхи вирішення проблем іноземного інвестування у вітчизняну економіку. Одним з головних це є введення системи оподаткування, яка б спряла розвитку підприємницької та інвестиційної активності, а не навпаки. Податкова система України є однією з найбільш складних серед країн Європи. Тому, в Україні слід вдосконалити систему оподаткування.

Потрібно також стабілізувати законодавчу базу. Властивим для України є те, що вона постійно змінюється. Для покращання інвестиційного

клімату потрібно запровадити неможливість зміни законів, що стосуються інвестування, хоча б 3 роки, потрібно зменшити корупцію у органах влади, а саме через посилення відповідальності представників органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування за вчинення корупційних та інших дискримінаційних дій щодо інвесторів.

Зазначені шляхи покращать інвестиційний клімат України та сприятимуть збільшенню обсягів залучення іноземних інвестицій та інвестицій в основний капітал в її економіку.

Щоб поліпшити інвестиційний клімат економіки, потрібно [4]:

- максимально можливо спростити процедури, які регламентують взаємовідносини між державою і підприємцями в галузі залучення іноземних інвестицій;
- створити гарантії стабільності умов щодо довгострокового фінансування інвестиційних проектів .

Для того, щоб активізувати притік іноземного капіталу в Україну потрібно реалізовувати державну політику, а саме:

- забезпечити надійний інституційний захист прав інвесторів, вдосконалити нормативно-правову базу підприємницької та інвестиційної діяльності;
- вдосконалити систему корпоративного управління;
- розробка скоординованої державної політики у сфері державних запозичень;
- вдосконалити державну політику у сфері приватизації державних підприємств та її реалізації;
- вдосконалити процедуру банкрутства;
- реформувати податкову систему України;
- створити в Україні дієвий механізм протидії корупції;
- розвивати фінансову сферу.

Висновки. Враховуючи результати проведених досліджень, можемо підсумувати, що збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій спостерігалася до 2015 р.; зі зменшенням темпів приросту, спостерігається вкладення інвестицій у підприємства з більш високим рівнем рентабельності та швидким строком окупності. Значна частка прямих іноземних інвестицій надходить з Кіпру, який був раніше офшором. У цілому обсяг внесених іноземних інвестицій на кінець 2015 року досяг 42851,3 млн дол. США, що у перерахунку на одну особу становить близько 1 000 дол. США. За цим показником Україна поступається багатьом країнам, у тому числі і країнам СНД. Головними проблемами у залученні іноземних інвестицій на сьогодні є: політична нестабільність, законодавство, високий рівень інфляції, нерозвинена інфраструктура, недосконала система оподаткування, недостатнє інформаційне забезпечення, страхування ризиків інвесторів. Голосними шляхами щодо вирішення наведених проблем можуть бути: створення системи інституцій і механізмів, що спростять діяльність іноземних інвесторів в Україні, та здійснення скоординованої інформаційно-

маркетингової політики, що значно поліпшить інвестиційну привабливість України у світі.

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні тенденцій та дослідженні перспектив розвитку залучення прямих іноземних інвестицій, що дає змогу продемонструвати динаміку інвестицій, яка вважається індикатором зміни рівня довіри та рейтингу країни в цілому.

Результати дослідження мають теоретичне та практичне значення, оскільки можуть бути використані як основа вибору відповідних інструментів, методів та організаційних процедур з метою залучення прямих іноземних інвестицій.

У перспективних подальших наукових розробках даний напрям може бути використаний для удосконалення інструментарію залучення прямих іноземних інвестицій. Потребують детального аналізу чинники покращення інвестиційного клімату країни та умови залучення іноземних інвестицій на українські підприємства.

Література:

1. Гуткевич С. А. Инвестиции и инвестиционный процесс / С. А. Гуткевич. – К., 2010. – 128 с.
2. Данілов О. Д. Інвестування: навчальний посібник / О. Д. Данілов, Г. М. Івашина, О. Г. Чумаченько. – К. : Видавничий «Комп'ютерпрес», 2009. – 364 с.
3. Музиченко А. С. Інвестиційна діяльність в Україні / А. С. Музиченько. – К.: Кондор, 2012. – 406 с.
4. Паламарчук І. В. Проблеми та фактори формування інвестиційного клімату в Україні / І. В. Паламарчук // Вісник Академії праці і соціальних відносин федерації профспілок України. – 2011. – № 03(3) – С. 26.
5. Пастухова К. М. Напрямки поліпшення інвестиційного клімату в Україні / К. М. Пастухова, Н. Є. Гришко // Найновітє постиження на європейската наука: материали за 6-а международна научна практична конференция, – София: „Бял ГРАД-БГ” ООД, 2010. – Том 4: Икономики. – С. 46–48.
6. Пересада А. А., Майорова Т. В. Інвестиційне кредитування / А. А. Пересада, Т. В. Майорова – К. : КНЕУ, 2009. – 272 с.
7. Савчук В.П. Анализ и разработка инвестиционных проектов / В. П. Савчук, С. И. Прилипко, Е. Г. Величко. – К. – 2011.
8. Офіційний сайт Державного служби статистики України : стат. зб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.